

Posudek diplomové práce

Bc. Veronika Schejbalová: Ústrojnost tvoření slovotvorných lexémů v barokním slovníku

Autorka ve své diplomové práci zkoumá slovotvornou utvářenost lexémů doložených ve dvou kapitolách Pohlova slovníku (část O stavu učeneckém, O stavu řemeslným). Navazuje tak na výzkum, který představila ve své bakalářské práci. V úvodní kapitole konstatuje, že cílem je řešit zkoumanou problematiku komplexněji. Rozšířila materiálovou základu svého výzkumu – v této práci analyzuje sto devadesát šest lexémů ze dvou dalších částí slovníku. Stručně formuluje cíle, hypotézy a metodu svého výzkumu. Uvádí postup slovotvorného rozboru, který se jí stal podkladem pro řazení rozebíraných lexémů ke slovotvorným typům a kategoriím. Za nedostatek považují, že nejsou uvedena přesně formulovaná kritéria pro hodnocení produktivity a zejména ústrojnosti/neústrojnosti tvoření zkoumaných slov. Formulace, že jsou tyto kvality posuzovány na základě porovnání s údaji v odborné literatuře (rozuměj v Mluvnici 1), je příliš obecná.

V teoretické části práce autorka stručně vymezuje základní pojmy slovotvorby. Definice přejímá především z Mluvnice češtiny 1 a Nového encyklopedického slovníku češtiny. Bylo by vhodné uvést, které z uvedených pojmů jsou podstatné při vlastní slovotvorné analýze a zejména při hodnocení ústrojnosti/neústrojnosti tvoření. Podle mého názoru bylo vzhledem k Pohlově slovní zásobě třeba věnovat pozornost také hodnocení slovotvorného významu a jeho vztahu k významu lexikálnímu.

Ve stěžejní kapitole nazvané Praktická část je postupně představena slovotvorná analýza všech lexémů. Na jejím základě jsou slova řazena k slovotvorné kategorii a slovotvornému typu. Vždy je uvedeno také hodnocení ústrojnosti tvoření slova a jeho výskytu v současné slovní zásobě. Problém nacházím v tom, že autorka nebrala v úvahu slovotvorný význam zkoumaných lexémů, který charakterizuje danou slovotvornou kategorii, a jeho vztah k lexikálnímu významu, který je ve slovníku vyjádřen německým ekvivalentem. Jako příklad uvádím zařazení lexémů *vyučenec*, *povznešenec*, *cvičenec* ke slovotvorné kategorii jmen činitelských nebo analýzu slov *zvratkář*, *platkář*, *zsvlečkář*, u nichž autorka předpokládá fundaci slovesem a možné řazení do kategorie jmen činitelských.

Nejasná kritéria hodnocení ústrojnosti tak vedou k řadě otázek. Uvedu příklady. Proč jsou v kategorii jmen konatelských jako neústrojně tvořená uvedena slova *skokotnosta*, *věstinosta*, *staveninosta* a naopak jako ústrojně tvořená slova *umělost* a *původa* (str. 34, 35)? Proč je tvořeno neústrojně jméno konatelské *právotíř* (str. 33), naopak ústrojně slovo *mocenství* (str. 36)? Proč je slovo *pořádek* řazeno do slovotvorné kategorie názvů dějů (str. 39)? Proč jsou neústrojně utvořena slova *mudřecství*, *právodičství*, *lykovství* autorkou zařazená k názvům vlastností (str. 40, 41)? Pokud by autorka v úvodu každé kapitoly věnované slovotvorné kategorii a slovotvornému typu explicitně uvedla všechna relevantní kritéria pro jejich vymezení a důsledně se jimi řídila při analýze svého materiálu, vyhnula by se řadě nedostatků, které v práci bohužel nacházím.

Nesprávné je řazení kompozit. Je třeba, aby diplomantka vysvětlila termíny složeniny vlastní a nevlastní a objasnila zařazení analyzovaných lexémů.

Závěrečná kapitola obsahuje stručné shrnutí výsledků zkoumání a odkazuje k předpokládaným hypotézám. Konstatuje jejich potvrzení.

Kompozice předložené diplomové práce splňuje požadavky kladené na tento typ práce. Jazykové chyby jsou v práci výjimečné (chybná interpunkce na str. 3, 40, 41).

Práce je doplněna českým a anglickým resumé a seznamem literatury. Je uveden odkaz na pramen.

Oceňuji, že se diplomantka zabývala náročným a rozsáhlým jazykovým materiálem. Její práce je zcela původní. Vzhledem k náročnosti zkoumaného jazykového materiálu se při slovtvorné analýze nevyhnula řadě chyb. Závěry o ústrojnosti či neústrojnosti tvoření jsou v některých případech diskutabilní.

Předloženou práci **doporučuji** k obhajobě. Navrhuji hodnocení **d o b ř e**.

V Plzni 1. 6. 2024

PhDr. Eva Pasáčková, CSc.

oponentka

Souhlasí s originálem
Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
katedra českého jazyka a literatury
Pasáčková